

πτὸς αὐτοῦ μαθητῆς, ὑμεῖς λοιπὸν θὰ φανῆτε ἥττον ἐκείνων ἀνεκτικὸς πρὸς τὸν λαὸν σας ; Αὐτὸς πληρώνει καλά, ἀφήσατέ τον λοιπὸν νὰ ψάλλῃ, διότι ὅσῳ περισσότερον ὁ λαὸς ψάλλει τόσῳ ὀλιγώτεροι συνωμοσίαι τεκταίνονται.

Ὁ σύμβουλος τοῦ στέμματος δὲν ἐτόλμησε νὰ προσθέσῃ ὅτι τὰ ἄσματα πολλάκις ἐμπεριέχουσι νοηθείαν· ὁ αὐτοκράτωρ ὅμως λέγουσιν ὅτι καὶ πῶς ἐνώησε τὴν ἔνοιαν τοῦ ἄσματος ἐκείνου, καὶ τῷ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ περιορίσῃ τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὰς κατακτήσεις του. Ἀπεφάσισε πρὸς στιγμὴν νὰ ἀφήσῃ ἡρεμον τὴν Εὐρώπην. Ἐν ἄσμα παρ' ὀλίγον νὰ εἰρηνοποιήσῃ τὸν κόσμον.... Ἄλλ' ὁ ὀλέθριος τῆς φιλοδοξίας δαίμων ὑπερίσχυσε καὶ τὴν ἐπαύριον ἐλησημονήθησαν αἱ φιλάνθρωποι σκέψεις τῆς προτεραιίας.

Μετὰ τὴν ἥτταν τοῦ Βατερλώ ὁ μπάριμπα Ματθίας ἔγραψε λέγουσι πρὸς τὸν ἐξαδελφόν του τὸν αὐτοκράτορα, καὶ προσέφερον αὐτῷ τὰ κράτη του, ἀλλ' ἡ ἐπιστολὴ αὕτη δὲν ἐλήφθη. Ὁ ἔκπτωτος μονάρχης κατέφυγε ζητῶν ἄσυλον εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἥτις τὸν ἔρριψεν ὡς αἰχμάλωτον ἐπὶ ἐνὸς βράχου.

— Ἐ, ἔλεγεν ὁ μπάριμπα Ματθίας ἐπὶ τοῦ κατωφλοίου τοῦ καπηλείου του καθήμενος, καλὰ ἔλεγεν ἡ μάγισσα, εἶμαι εὐτυχέστερος τοῦ ἐξαδελφου μου, διότι ἐκεῖνος μὲν εὐρίσκεται φυλακισμένος ἐπὶ μιᾶς ξηρονήσου, ἐγὼ δὲ βασιλεύω ἐλευθέρως εἰς τὸ χωρίον μου.

Βεβαιώνουσιν ὅτι ἐνίστε ὁ αἰχμάλωτος τῆς Ἀγίας Ἐλένης ἐνεθυμείτο στεναζῶν τὸ ἄσμα τοῦ βασιλέως τοῦ Ἰβετῶ καὶ τὸ ἐπιμύθιον τοῦ Βερανζέρου.

Φεῦ ! ἐξ ὅλων τῶν μοναρχῶν, τοὺς ὁποίους ἀνέδειξεν ὁ μέγας αὐτοκράτωρ, μόνος ὁ μπάριμπα Ματθίας διετηρήθη εἰς τὸν θρόνον του, καὶ τοῦτο διότι οὐδεὶς ἐσκέφη νὰ διαφιλονεικήσῃ τὸν τίτλον του τοῦτον, εὐτυχεῖς οἱ βασιλεῖς ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους ἡ ἱστορία δὲν ἀναφέρει.

Ἐν τούτοις εἶναι ἀληθές ὅτι εἰς μὲν τὸν ἰσχυρὸν αὐτοκράτορα ἐστήθησαν ὀγδοήκοντα τρία μαυσωλεῖα, ἀπλοῦς δὲ ξύλινος σταυρὸς ἐτέθη ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ βασιλέως τοῦ Ἰβετῶ.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

ΝΕΩΤΑΤΑΙ ΕΝ ΠΟΜΠΗΙΑΙ. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδ. 19.)

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος δίστιχον εἶναι τὸ ἐξῆς·
**Multa mihi curae somnus cum presserit artus
Has ego mancinas stagna refusa dalo.**

«Ἐγὼ ἔτι πολλὰς φροντίδας, ἀλλὰ ὑπάγω νὰ κατακλιθῶ, καὶ ἀφοῦ κοιμηθῶ καλῶς θέλω ρίψῃ εἰς τὸ ὕδωρ (τῆς λήθης) ὅλας μου τὰς θλίψεις.»

Μ' ὅλα ταῦτα, ἡ λέξις **somnus** προστετέθη πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ στίχου, ἐπομένως δυνάμεθα εἰσέτι νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ ἀσθενὴς μας Πομπηϊανὸς προϋτίθετο νὰ πνιγῇ εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ τοῦλάχιστον νὰ κάμῃ λουτρόν τι διὰ τοῦ ἀτμοῦ.

Ἐρθάσαμεν ἤδη εἰς τὸ περιστύλιον, ὅπερ δὲν ἔχει τι ἰδιαιτέρον. Αἱ περικυκλοῦσαι αὐτὸ ἰσχυραὶ παραστάδες ὑπεβάσταζον ἑτέραν σειρὰν στηλῶν, ὧν φαίνονται ἴχνη τινά. Εἰς κῆπος εὐρίσκετο ἐν τῷ μέσῳ διακοσμούμενος ὑπὸ δύο πηγῶν. Εἰς τὰ ἔνδον αὐτοῦ, μικρὸν ἐκ μαρμάρου σύμπλεγμα μένον ἔτι ἐν τῇ θέσει του, παρίστανε παιδα πιέζοντα χῆνα διὰ τοῦ δεξιῦ βραχίονος, καὶ κλίνοντα ἀγγεῖόν τι ἀφοῦ τὸ ὕδωρ κατέρβρεε καταρράκτου δίκην ἐπὶ τριῶν μικρῶν βαθμίδων, καὶ ἀκολούθως ἐχύνετο διὰ τινος αὐλακος ἐντὸς τετραγώνου μεγάλης δεξαμενῆς ἀρκετὰ βαθείας, κοσμουμένης μὲ μάρμαρα καὶ κομψότατον γείσωμα. Εἰς τὰ τεῖχη τῆς δεξαμενῆς φαίνονται εἰσέτι τὰ σιδηρὰ ἄγκιστρα, ἐφ' ὧν ἀνηρτῶντο τὰ φαγητὰ ὅπως διατηρῶνται νωπὰ.

Δύο ἐπιγραφαὶ γεγραμμέναι διὰ βελόνης ἐπὶ τῶν στηλῶν τοῦ περιστυλίου ἐκδηλοῦσι τὸ ἔργον ὃ μετήρχετο ὁ Πρόκουλος. Ἡ μία ἦν ἀξίωμα ἐμπόρου, οὕτω πως μεταφρασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κ. Φιορέλλη. « Ἄν ἐπιδιώκῃς τὴν τύχην, σκορπίζε πολλὰ καὶ συνάθροίζε. » Ἡ ἑτέρα ἦν περίεργός τις σημείωσις καὶ μετεφράσθη οὕτω πως· « 8 Ἰουλίου. — Διακόσμαι λίτραι πάχους καὶ διακόσια πεντήκοντα δεμάτια σκοροδῶν. Ἡ ποσότης αὕτη ἦν ὑπερβολικὴ διὰ τὴν κατανάλωσιν μιᾶς οἰκίας. Τοιαύτη προμήθεια σκοροδῶν θὰ ἐκόστιζε 2,400 δηνάρια κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Διοκλητιανοῦ δημοσιευθεῖσαν μετὰ ταῦτα διατίμησιν. Δυνάμεθα ἄρα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ὁ Πρόκουλος οὗτος μετήρχετο τὸ ἐμπόριον τῶν σκοροδῶν, καὶ πρὸς τοῦτο εἶχεν ἐργαστήριον κείμενον παρὰ τὴν ὁδὸν καὶ συγχοινωνοῦν μετὰ τῆς οἰκίας του. Σημεῖω τοῦτο πρὸς τιμὴν του, καθότι ἀποδεικνύεται ἐκ τούτου ὅτι οἱ Πομπηϊανοὶ παν-

τοπῶλαι δὲν περιφρόνου τὰς τέχνας, καὶ ὅτι ἡγάπων νὰ διακοσμήσῃ μετ' ἑαυτὰς τὰς κατοικίας των, εἰ καὶ εἶχον ὡς ἔργον νὰ πωλῶσι πάχος καὶ σκόροδα. Τῶνόντι, χωρὶς νὰ ἐπιμείνωμεν εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ἐν τινὶ αἰθούσῃ καὶ ἐν τῷ ἐξιατορίῳ γραφῶν, οὐδ' εἰς τινὰς πλαγίους κοιτώνας, εὐρίσκομεν εἰς τὰς τρεῖς ἀντιμετώπους τοῦ χαρτοφυλακείου ἐσωτερικὰς αἰθούσας πολυτίμους γραφὰς ἀξίας μακρὰς μελέτης. Χάριν συντομίας παραλείπω τὰς τῶν πλαγίων κοιτῶνων, καὶ περιγράφω μόνην τὴν μεσαίαν αἰθούσαν, τὴν ὠραιότεραν τῆς οἰκίας, ἧς τὸ ἔδαφος στρωννύεται μετ' ἐτετραγώνους ἐκ μαρμάρου πλάκας, καὶ εἶναι ἐν τῷ κέντρῳ κοῖλον ὡς τις λεκάνη, ἐξ οὗ ὑποτίθεται ὅτι ὑπῆρχεν ἀνοιγμὰ τι ἐν τῇ στέγῃ. Εἰς ἕκαστον τῶν τριῶν τοίχων ὑπάρχει καὶ μία κεφαλαϊώδης γραφή ἢ ἐν τῷ βάθει, εἶναι πλεῖστον θεβλαμμένη, παριστᾷ δὲ τὸν Νάρκισσον κατοπτρίζομενον ἐν τῷ ὕδατι, οὗ μόνη ἢ εἰκὼν διετηρήθη. Εἰς ἐρωτιδεὺς προσπαθεῖ νὰ σβέσῃ ἐν τῇ πηγῇ ἀνεστραμμένην λαμπάδα, στήλῃ δὲ τις Πριάπου ἐρείδεται εἰς τινὰ τοῦ Βάκχου βωμόν.

Ἡ πρὸς τ' ἀριστερὰ γραφὴ εἶναι ἡ ἐκφραστικώτερα πασῶν ἀφ' ὧσας ἐγὼ γινώσκω. Ἐν αὐτῇ εἰς ἔρμαφροδίτου προσερείδεται, καμπτόμενος μελαγχολικῶς καὶ ὡς λειποθυμῶν δῆθεν, ἐπὶ τῶν ὤμων Σιληνοῦ, ὅστις παίζει ἀκουσίως του τὴν λύραν, ἐνῶ ὠραῖός τις, πτερωτὸς ἐρωτιδεὺς ὀδεύει ἐμφυσῶν εἰς διπλοῦν αὐλόν. Βακχίς τις, πλήρης μελαγχολίας, παρατηρεῖ τὸ ἀμφίβολον τοῦτο ὄν, τὸ ἀνατρέπον τὰς ἐπιθυμίας τῆς εἰς δὲ σάτυρος θεωρεῖ ἐκπληκτος καὶ ὀπισθοχωρεῖ. Ὁ ἔρμαφροδίτος οὗτος εἶναι πλήρης θεληγῆτρων ἐν τῷ ἀπελπιστικῷ καὶ ἐρωτολήπτῳ τούτῳ σχήματι· βαστάζει δὲ ὡς πένθιμόν τι ἔμβλημα δύο ἀνεστραμμένας λαμπάδας. Ἡ ζωὴ προὐρίσται νὰ σβεσθῇ ἐν τῇ συγχύσει τῶν δύο φύσεων, τῇ ἀδυνατούσῃ νὰ παραγάγῃ αὐτὴν. Ἐν τῇ παραθέσει ταύτῃ τῶν δύο ἀντικειμένων, τοῦ τε Ἐρμαφροδίτου καὶ Ναρκίσσου, ὑπάρχει προφανὴς τις σκοπὸς, διότι, ὡς ἐν τῷ ἀρχαίῳ μύθῳ προσεγγίζουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Προκούλου, ἀμφοτέροι δὲ ἐκτοπισμένοι ὄντες εἰς τὴν μυθολογίαν, ἥτις ἦν ἡ ἱστορία τῆς γονιμότητος, ἐκφράζουσι τὸ ἔλεεινὸν τῶν ἀγόνων ἐρώτων. Ἰδοὺ διὰ ποῖον λόγον ἴσως ἡ τρίτη γραφὴ, τιθεμένη πρὸς ἀντίθεσιν, ἐφορτᾷ τοὺς θριάμβους τοῦ Βάκχου. Γυμνὴ τις γυνή, δεικνύουσα τὰ ὀπίσθια τῆς, ἢ καλλιπυγὸς Ἀριάδνη, κάθηται ἐπὶ τῶν ποδῶν τῆς, εἰς δὲ φαῦνος ἔρχεται καὶ αἶρει τὸ κάλυμμά τῆς· ἡ γυνὴ αὕτη ἐκοιμᾶτο, ἀλλὰ πνευ-

μα ἐναέριον μελαίνας ἔχον πτέρυγας, ἀναμφιβόλως δ' ὕπνος, φεύγει μακρὰν αὐτῆς πετόμενον. Ὁ ἀνδρογύνης Βάκχος, ὁ παριστάνων τὴν γενικὴν παραγωγὴν, πλησιάζει, εὐτυχὴς νικητῆς, φέρων θύρσον εἰς τὴν χεῖρα καὶ στέφανον κισσοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὅπισθεν δ' αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐνὸς ὄρους, καταβαίνουσιν ἀναμῆξ ὁ παχὺς Σιληνός, οἱ σάτυροι καὶ οἱ βακχίδες ταραττοντες τοὺς βραχίονάς των, κροτοῦντες κύμβαλα καὶ λαλοῦντες τὰς σάλπιγγας. — Εὐοῖ! Εὐοῖ! κραυγάζουσι μετ' εὐθυμίας οἱ πάντες! — Ἡ ζωὴ πλεονάζει καὶ ὑπερκεχειλίζει, ὁ δ' ἔρωις θριαμβεύει ἐν τῇ γραφῇ ταύτῃ.

Ἐκτὸς τῶν ἀξιοσημειώτων τούτων γραφῶν ἡ οἰκία τοῦ Προκούλου περιεῖχεν, ὅτε τὸ πρῶτον ἀνεσκάφη, καὶ ἕτερα περιεργὰ ἀντικείμενα, ἰδίως ἕνα ἀμφορέα φέροντα ἐπιγραφὴν, ἐξ ἧς δηλοῦται ὅτι ἐφύλαττον οἱ Ῥωμαῖοι ἐντὸς ἀγγείων βραστὸν οἶνον ἐπὶ πολλὰ ἔτη. Ἐτέρος τις ἀμφορέυς ἐν τῷ περιστύλῳ, περιεῖχεν οἶνον τῆς Κῶ, ὅστις ἦτο περίφημος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ἐτιμᾶτο δὲ ὑπὸ τοῦ Κάτωνος καὶ ἐξυμνήθη ὑπὸ τοῦ Ὀρατίου. Τὸν οἶνον τοῦτον παρεσκευάζον ἐπιμελῶς μιγνύοντες ἐν αὐτῷ καὶ θαλάσσιον ὕδωρ, τὸ ὁποῖον μετὰ τινὰ χρόνον ἔχανε τὴν ἀλμυρίαν του.

Τοιαῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ εἰσι τελευταῖον λείψανα, καὶ τὰ ὁποῖα, χάριν συντομίας, παραλείπομεν. Ἀλλ' ἐν τούτοις ἡ γῆ ἐκλονίσθη πολλάκις, καὶ τι μετέωρον ὁμοιάζον σίφωνα κονισσάλου ἔτι μᾶλλον πυκνούμενον, κατεθλόωσε τὸν οὐρανόν· ἀπὸ τινων ἡμερῶν, ἐγένετο λόγος περὶ γιγάντων, οἵτινες, πότε μὲν ἀπὸ τοῦ ὄρους πότε δὲ ἀπὸ τῆς πεδιάδος, ἀνήρχοντο εἰς τὸν ἀέρα· οἱ γίγαντες οὗτοι ἀνίστανται ἤδη καὶ ὀρθοῦνται ἐντὸς τῶν στροβίλων τοῦ καπνοῦ ὅθεν ἀκούεται ἀλλόκοτος τις θόρυβος, τρομερὰ βοή σαλπίγγων, εἶτα ἀλλεπάλληλοι βρονταί, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπέρχεται νύξ φρικώδης, καθ' ἣν μεγάλαι φλόγες καταφωτίζουσι τὰ ἐρεβῆ. Εἰς τὰς ὁδοὺς ἀκούεται ἡ κραυγὴ ὅτι ὁ Βεζούβιος καίεται! — Πάραυτα τότε οἱ κάτοικοι τῆς Πομπηίας τρομασμένοι καὶ ἐξαλλοὶ φεύγουσι, φύρδην μίγδην, ὡς τις στρατὸς τραπείς εἰς φυγὴν καὶ καταδιωκόμενος ὑπὸ φοβεροῦ καὶ μυστηριώδους ἐχθροῦ, ὅστις ὀπλισμένος μετ' ἑρπυλίδας ἐφορμᾷ κατ' αὐτοῦ καὶ ἀπανταχόθεν περικυκλῶν καὶ καταπνίγει αὐτόν. Ἡ ἡμέρα ἔρχεται, ἀλλὰ τὰ σκότῃ ἐναπομένουσιν, οὐχὶ σκότῃ νυκτὸς ἀσελήνου, ἀλλὰ σκότῃ κεκλεισμένου δωματίου ὅπου δὲν ὑπάρχει λυχνία ἀναμμένη. Εἰς Μιζένην, ὅπου εὐρί-

σκειτο δὲ τὴν καταστροφὴν διηγούμενος Πλίνιος ὁ Νεώτερος, ἠκούοντο αἱ κραυγαὶ τῶν παίδων, τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, οἵτινες ἐκάλουν καὶ εἰζήτουν ἀλλήλους, ἀνεγνωρίζοντο δὲ μόλις ἐκ τῆς φωνῆς, ἐπεκλοῦντο τὸν θάνατον, ἔκλαιον καὶ ἐφώναζον ἐναγωνίως, καὶ ἐνόμιζον ὅτι ἡ νύξ ἐκείνη ἦν ἡ αἰωνία· νύξ καθ' ἣν καὶ ἄνθρωποι καὶ θεοὶ συγκατεστρέφοντο. Μετὰ ταῦτα κατέπεσε βροχὴ σποδοῦ τοσοῦτον πυκνῆς, ὥστε ἐπτὰ λεύγας μακρὰν τοῦ Ἡρακλείου, ἤτό τις ἠναγκασμένος νὰ τινάσῃ αὐτὴν ἀεννάως ὅπως μὴ καταπλακωθῇ ὑπ' αὐτῆς. Ἡ ἐκπινασσομένη σποδὸς, λέγουσιν, ὅτι ἐφίασσε μέχρι τῆς Ἀφρικῆς, βεβαίως ὅμως μέχρι Ῥώμης, ἐνθα ἐπλήρωσε τὸν ἀέρα καὶ ἐκρυψε τὸ φῶς, ὥστε οἱ Ῥωμαῖοι τρομάξαντες ἔλεγον, ὅτι ὁ κόσμος ἅπας ἀναστρέφεται· ὅτι ὁ ἥλιος θέλει καταπέσει ἐπὶ τῆς γῆς καὶ σβεσθῆ, ἡ δὲ γῆ ἢ ἀναβῆ εἰς τὸν οὐρανὸν ὅπως κατακαῖ. Τέλος, διηγείται ὁ Πλίνιος, τὸ φῶς ἐπανῆλθε κατὰ μικρὸν, καὶ τὸ διαχέον αὐτὸ ἄστρον ἀνεφάνη, ὡχρὸν ὅμως ὡς εἰς τινα ἔκλειψιν. Τὸ πᾶν εἶχε μεταβληθῆ περὶ ἡμᾶς, καὶ ὁ σποδὸς, ὡσεὶ παχεῖα χιὼν, εἶχε τὰ πάντα συγκαλύψει.

Τὸ μέγιστον τοῦτο ἐκ σποδοῦ ἐντάφιον μόλις κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα εἶχον ἀνασφύρι, αἱ δὲ ἀνασκαφαὶ διηγήθησαν τὸ δυστύχημα τῆς Πομπηίας μετὰ πλειοτέρας τῆς τοῦ Πλινίου εὐγλωττίας, τοῦ αὐτόπτου τούτου μάρτυρος καὶ δοκίμου ἱστορικοῦ. Συνελήφθη, οὕτως εἶπεν, ἐπ' αὐτοφῶρῳ ὁ τρομερὸς καταστροφεὺς ἐντὸς τῶν ὑπ' αὐτοῦ συμφορηθέντων ἔρειπίων· ἅπασαι αἱ ἄνευ στέγης οἰκίαι ἐκείναι, ἀφ' ὧν ἀπεκόπη ὁ ἀνώτερος ὄροφος· τὰ δὲ τείχη μένουσιν ἐκθεμένα εἰς τὸν ἥλιον, αἱ στήλαι αἵτινες δὲν ὑποβαστάζουσιν ἤδη τίποτε, οἱ ἀπανταχόθεν ἀναπεπταμένοι ναοὶ, ἀφ' ὧν ἐλλείπουσι καὶ μέτωπα καὶ στοαί, ὁ χαρακτήρ ἐκείνος τῆς ἐρημώσεως, τῆς γυμνότητος καὶ ἀμηχανίας, ὡς ὁ τῆ ἐπαύριον μίαν πυρκαϊᾶς, πάντα ταῦτα εἰσὶν ἱκανὰ ὅπως καταπιέξωσι πλείστον τὴν καρδίαν καὶ ὅμως ὑπάρχουσιν ἔτι οἱ σκελετοί, οἵτινες εὐρίσκονται ἀνὰ πᾶν βῆμα κατὰ τὸ ἐν μέσῳ τῶν νεκρῶν ταξείδιον τοῦτο, καὶ προδίδουσι τὰς ἀγωνίας καὶ τὸν τρόμον τῆς τελευταίας στιγμῆς. Ἵπάρχει προσέτι ὁ πιστὸς ἐκεῖνος στρατιώτης, ὅστις κατέφυγεν ἐντὸς τῆς σκοπιᾶς του εἴτε τάφου τινός, καὶ ἔχει ἐπὶ τοῦ στόματός του τὴν μίαν τῶν χειρῶν, τὴν ἑτέραν δὲ ἐπὶ τῆς λόγχης του· ἡ μήτηρ ἐκείνη ἦτις μετὰ τῶν τριῶν αὐτῆς τέκνων κατέφυγεν εἰς ἕτερον τάφον, ὃν περιτείχισεν ἐπ' αὐτῶν πάραυτα ὁ Βεζουβίος· ὑπάρχουσιν ἔτι ἡ

οἰκογένεια τοῦ Διομήδους, δεκαεπτὰ δηλαδὴ νεκροὶ ἀποπνιγέντες ἐν τινι ὑπογείῳ, ὅπου εἰς ἐξ αὐτῶν, νέα τις κόρη, περιέκλεισε τοὺς κόλπους της ἐν τῇ ὑγρᾷ σποδῷ· οἱ δύο σκελετοί, οὓς εὗρον στενωῶς ἐνηγκαλισμένους ἐν τινι ἐργοστασίῳ, παρὰ τοὺς λουτρῶνας· οἱ σκελετοὶ οὗτοι ἀνήκον εἰς διάφορα φύλα, καὶ οἱ δδόντες των ἦσαν νεαροὶ· τέλος, πλείωτερα τῶν ἐξακοσίων πτωμάτων, ἕκαστον τῶν ὁποίων διηγείται· συγκινητικὸν τι ἐπεισόδιον τῆς ἀπείρου ἐκείνης καταστροφῆς ἐν ἧ εὗρον τὸν θάνατον.

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἐσχάτως ἐγένοντο ἔτι δραματικώτεραι ἀνακαλύψεις.

Ἡμέραν τινα, εἰς τινα βραχεῖαν ὁδὸν, ὑπὸ σωρὸν λειψάνων, παρετήρησαν χώρον κενόν, ἐνδόν τοῦ ὁποίου ἐφαίνοντο ὅσα τινὰ ὄθεν προσεκάλεσαν τὸν Φορέλλην, ὅστις ἀμέσως συνέλαβε λαμπρὰν ἀληθῶς ἰδέαν. Διέταξε νὰ διαλύσῃσι γύψον, ὃν ἔχυσαν ἐντὸς τοῦ κοιλώματος· τὸ αὐτὸ ἔπραξαν καὶ εἰς τινα ἄλλα σημεῖα ὅπου ἔβλεπον ὁμοίως ὅσα, εἶτα ἀφήρσαν μετὰ προσοχῆς τὸν ἐκ κισσῆρος καὶ ἀπεσκληρυσμένης σποδοῦ συγκείμενον φλοῖον, ὅστις περιέβαλλε τὸ ἀντικείμενον ἃ εἰζήτουν νὰ ἀνακαλύψωσι . . . ἀφαιρεθειῶν δὲ τῶν ὕλων ἐκείνων, εἶδαν ἐνώπιόν των τέσσαρα σώματα. Ἐκαστος δύναται νὰ ἴδῃ αὐτὰ σήμερον ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Πομπηίας, οὐδ' εἶναι τι συγκινητικώτερον τοῦ θεάματος ἐκείνου. Ταῦτα δὲν εἶναι ἀγάλματα ἐκ λίθου, ἀλλὰ σώματα ἀνθρώπινα χωνυθέντα ὑπὸ τοῦ Βεζουβίου καὶ διατηρηθέντα ἐν τῷ ἐκ σποδοῦ τούτῳ καλύμματι, ὅπερ ἀναπλάσσει τὰ ἐνδύματα καὶ τὰς σάρκας, καὶ αὐτὴν σχεδὸν τὴν ζωὴν. Οὐδαμοῦ ὑπάρχει ὁμοίον τι αἰγυπιακαὶ μούμιαι εἶναι γυμναί, μέλαιναί καὶ εἰδεχθεῖς· αὐταὶ οὐδὲν κινὸν ἔχουσι μὲ ἡμᾶς, καὶ εὐρίσκονται ἐν τῇ διὰ τὴν αἰωνίαν ἀνάπαυσιν καθιερωθείσῃ θέσει· ἀλλ' οἱ ἐκωσθέντες κάτοικοι τῆς Πομπηίας εἶναι ὄντα ἀνθρώπινα, εἰς ὧν παριστάμεθα τὸν θάνατον.

Τὸ ἐν τῶν σωμάτων εἶναι γυναικὸς τινος, πλησίον τῆς ὁποίας εὗρον ἐνενήκοντα ἐν νομίσματα, δύο ἀργυρὰ ἀγγεῖα, κλειδιά καὶ ἄλλους πολυτίμους λίθους. Ἡ γυνὴ αὕτη ἐφευγεν ἄρα, καὶ ἔφερε μεθ' ἑαυτῆς τὰ πολύτιμα ταῦτα πράγματα καθ' ἣν στιγμὴν ἔπεσον εἰς τὴν μικρὰν ταύτην ὁδόν. Φαίνεται δὲ εἰσέτι κεκλιμένη ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ πλευροῦ. Διακρίνεται κάλλιστα ὁ κεφαλόδεσμος αὐτῆς, τὸ ὕφασμα τοῦ ἐνδύματός της, καὶ δύο δακτύλια ἃ φέρει εἰς τὸν δάκτυλον· ἡ μία τῶν

χειρῶν της εἶναι τεθλασμένη, καὶ βλέπει τις ἐν αὐτῇ τὴν κατασκευὴν τοῦ ὄστου· ὁ ἀριστερὸς βραχίονας αἶρεται μετὰ διαστροφῆς, ἡ τρυφερὰ χεὶρ φαίνεται συνεσπασμένη, καὶ ἤθελεν εἶπει πᾶς τις ὅτι οἱ ὄνυχες ἐμπήχθησαν ἐντὸς τῆς σαρκός· ἅπαν τὸ σῶμα φαίνεται φυσιωμένον καὶ συνεσταλαμένον· μόνα τὰ λεπτότατα αὐτῆς σκέλη μένουσι τεταμένα· αἰσθάνεται δέ τις ὅτι ἐπὶ πολὺ κατεπάλαισεν ἐν φοικτῇ ἀγωνίᾳ. Τὸ σχῆμα αὐτῆς εἶναι σχῆμα ἀγωνιωῦντος καὶ οὐχὶ νεκροῦ.

Ὅπισω αὐτῆς εἶχον πέσει μία γυνὴ καὶ μία νέα κόρη. Ἡ μᾶλλον ἠλικιωμένη, ἡ μήτηρ ἴσως, ἦτο εὐτελοῦς καταγωγῆς, ἂν κρίνομεν ἐκ τοῦ πλάτους τῶν ὠτων αὐτῆς· ἕνεκα τούτου ἴσως δὲν ἔφερον εἰς τὸν δάκτυλον εἰμὴ ἓνα σιδηροῦν δακτύλιον· τὸ αἰωρημένον καὶ κυρτωμένον αὐτῆς σκέλος δεικνύει ὅτι καὶ αὕτη ἐπίσης ἐπάλαισε καὶ ὑπέφερον, ὀλιγώτερον ὅμως ἀφ' ὅσον ἡ εὐγενὴς κυρία· οἱ πτωχοὶ ὀλίγον χάνουσιν ἀποθνήσκοντες. Πλησίον αὐτῆς κεῖται ἡ νέα κόρη, καὶ φαίνεται ὡς νὰ ἐκοιμῶντο ἀμφότεραι εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κλίνην, ἡ μία εἰς τὰ προσκέφαλα, ἡ ἄλλη εἰς τὰ πρόσποδα, οὕτως ὥστε οἱ πόδες αὐτῶν διασταυροῦνται. Ἡ νεᾶνις αὕτη διεγείρει εἰς τὸν θεώμενον αὐτὴν παραδόξους ἐντυπώσεις. Φαίνονται ἀκριβῶς αἱ κλωσταὶ τῶν φορεμάτων της, αἱ μέχρι τοῦ καρποῦ διήκουσαι χεῖριδες, αἱ σχισμαὶ τῶν ἐνδυμάτων δι' ὧν ἐφαίνοντο γυμνά τινὰ τῶν μελῶν της καὶ τὰ κεντήματα τῶν μικρῶν ὑποδημάτων της· πρὸ πάντων βλέπει τις τὴν τελευταίαν της ἀγωνίαν, ὡς νὰ ἠύρισκετο παρῶν καὶ ὑπὸ τὴν ὀργὴν τοῦ Βεζουβίου. Κυριευθεῖσα ὑπὸ φόβου, φέρει τὸ ἔνδυμά της ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της, ὡς ἡ γυνὴ τοῦ Διομήδους· κατέπεσε δ' ἐπὶ στόμα ἐνὸς ἔτρεχε, καὶ μὴ δυνθεῖσα νὰ σηκωθῇ, εἶχεν ἐπακουμβίσει τὴν νέαν καὶ τρυφερὰν της κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ἐνὸς τῶν βραχιόνων της. Ἡ μία τῶν χειρῶν της φαίνεται ἡμιηνογιγμένη ὡς νὰ ἐβάσταζέ τι, ἴσως τὸ ὑφασμα ὑπερ' ἐκάλυπτεν αὐτήν. Τὰ ὄστᾶ τῶν δακτύλων της φαίνονται εἰσερχόμενα ἐν τῷ γύψῳ. Τὸ κρανίον εἶναι στιλπνὸν καὶ λεῖον, τὰ σκέλη ὑψοῦνται πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ τίθενται τὸ ἐν ἐπὶ τοῦ ἐτέρου. Ἡ πτωχὴ αὐτὴ κόρη, ἥτις μόλις ἦν δεκαπενταετής, φαίνεται ὅτι δὲν ὑπέφερον ἐπὶ πολὺ, ἀλλ' ἡ θέα της εἶναι ἀλγεινότερα πάσης ἄλλης.

Τὸ τέταρτον σῶμα εἶναι ἀνδρὸς, σχεδὸν κολοσιαιῶ. Ὁ ἀνὴρ οὗτος εἶχε κατακλιθῆ ἐπὶ τῆς ῥαχέως του ὅπως ἀποθάνη ἀνδρείως, ἐξᾠπλώσας τοὺς

βραχίονας καὶ τὰ σκέλη, ἅτινα οὐδόλως μετεκινήθησαν. Τὰ ἐνδύματά του διακρίνονται καθαρῶτατα, αἱ περισκελίδες του, τὰ εἰς τὸν πόδα προσδεδεμένα σανδάλιά του, καὶ τὸ ἐν μάλιστα τρυπημένον εἰς τὸν μέγαν δάκτυλον, τὰ καρφία τῶν ἰχναρίων του, ἡ δὲ κοιλία του εἶναι γυμνὴ καὶ ἐξωγκωμένη ὡς τῶν λοιπῶν σωμάτων, ἴσως ἕνεκα τῆς ἐπενεργείας τοῦ ὕδατος δι' οὐ ἀπελιθώθη ἡ σποδός. Εἰς τὸ ὄστον ἐνός δακτύλου φέρει σιδηροῦν δακτυλίδιον· τὸ στόμα του εἶναι ἀνοικτὸν, καὶ λείπουντι τινὲς τῶν ὀδόντων· ἡ ρίς καὶ αἱ παρειαὶ του διαγράφονται ζωηρῶς· μόνον οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ τὰ μαλλία ἠφανίσθησαν, ἀλλ' ὁ μύσταξ διέμεινεν. Ἐν τῷ πτώματι τούτῳ ὑπάρχει τι ἀποφασιστικὸν καὶ γρατιωτικόν. Μετὰ τὰς γυναῖκας, αἵτινες δὲν ἤθελον ν' ἀποθάνωσι, βλέπομεν τὸν ἄνδρα ἀπτόητον ἐν μέσῳ τῶν κατασυντριβόντων αὐτὸν ἐρειπίων *impravidum ferient ruinae* . . .

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ).

ΟΙ ΕΚ ΠΑΙΔΩΝ ΜΝΗΣΤΕΥΘΕΝΤΕΣ.

 οἰκογένεια τοῦ μαρκησίου Κοσέντσα ἦτο μία τῶν εὐγενεστέρων καὶ ἀρχαιοτέρων τῆς Νεαπόλεως. Νεὸς ὠραῖος, πλούσιος, εὐφυὴς ὁ μαρκῆσιος εἶχεν ὅτι δύναται νὰ καταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον εὐτυχῆ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τῷ δώσῃ θέσιν διακεκριμένην μετὰ τῶν συγχρόνων του. Συνειθισμένος παιδιόθεν νὰ βλέπῃ ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐπιθυμίας ἐκπληρουμένας, μόνον δι' ἐν πρᾶγμα δυσηρεστεῖτο, διὰ τὸν περιορισμὸν τῆς ἀνεξαρτησίας του· ἀλλ' ὁ περιορισμὸς οὗτος κυρίως ἀπέβλεπε τὴν ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν του, ὁ δὲ δεσμὸς ὅστις ἐγέννα τὴν στενωχωρίαν ταύτην ἦτο βαρὺς καὶ ἀδιάλυτος. Καθ' ἣν ἠλικίαν ὁ Ἰερώνυμος (διότι οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ νέος μαρκῆσιος) δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἰερότητα τοῦ δεσμοῦ τοῦ γάμου, ὁ πατήρ του ὅπως θέσῃ τέρμα εἰς δίκην του τινὰ τὸν ἐμνήστευσε μετὰ τὴν θυγατέρα τοῦ κόμπος Βεζάρδη, κατοικοῦντος ἐν Φλωρεντίᾳ, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ οἰκογένεια καταγομένη ἐκ Νεαπόλεως, ἦτο κλάδος τοῦ ἡγεμονικοῦ οἴκου τοῦ Σαλέρνου. Ἡ δεσποσύνη Βικτωρία ἦτο τότε τριῶν ἐτῶν, ὁ δὲ Ἰερώνυμος ἕξ, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ ζητηθῇ ἡ συγκατάθεσις των· ἀλλὰ καὶ μεγαλύτεροι ἂν ἦσαν, καὶ εἰς ἠλικίαν καθ' ἣν ἠδύνατο νὰ συνάψωσι φιλι-